

ՊԱՅՄԱՆՔ

Տարեկան գին Կ. Պոլսոյ համար 130 դր
» Գաւառաց » 160 »
» Օտար երկիրներու » 180 »
Վեցամսեայ Կ. Պոլսոյ » 75 »
» Գաւառաց » 80 »
Խաղաքանկիւր թերթի գին 60 փր
Կանոնական տողը մէկ անգամի հաս
մար 2 դուրոյ, երկու անգամի հա
մար 60 փարոյ, աւելի անգամնե
րու համար 40 փարոյ :

Լ Ր Ա Ք Ի Ր

ՊՍՒՍՏԱՆԻ ԱՂԳԱՅԻՆ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

ՊԱՅՄԱՆՔ

Գուրս դասած լրագրաց ճանրոճ
ճախքը խնայողութեան վրայ է
Լրագրոցս վերաբերեալ նամակ
կամ որ եւ իցէ գրութիւն ինքնադիր
-Տնօրէնին պիտի ուղղուի, Կ. Պոլ
սոյ, Վերին խան, Մարտի գրասեն
եակը :
Ճամբու ճախքը չվճարուած նա
մակ չընդունուիր :

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ 12 ԴԵՍՏԵՄԲԵՐ
ԲՍԱՍՏԱՆ

Գաղղիոյ երկիրներն արեւմտեալ եւ ա
ւերստով ծածկող պատերազմին ըս
կիւրէն ի վեր՝ Գաղղիական լրագիր
ներն այնպիսի բարբարոսական բռնու
թիւններ ու դժնեայ անգթութիւններ
կը պատմեն Բրուսիացոց վրայ որք ան
հաստատի չափազանցութիւններ կը
թուէին : Բայց այս անգամ Գաղղիոյ կա
ռավարութեան արած հետեւեալ շքը
չարեքականը տարակայ չթողուր ա
նոնց ստուգութեան վրայ :

« Թուր 29 նոյեմբեր.
« Պարսն.
« Նշելու ամսոյ չափ ժամանակէ ի
վեր իւրոպա արտադրած չկրնար հաս
կընալ նմանը չտեսնուած պատերազմ
մը, որ անօգուտ եւ միանգամայն ա
ղետալի եղած է : Իր հետեւանքն եւ
զոր աւելուածը բոլոր աշխարհի մաս
կը տարածի, եւ անն մարդ կը հար
ցընեն իրարու թէ ի՞նչ կրնայ ըլլալ
այսպիսի կուռոյ մը պատճառը, եւ
ի՞նչ է նպատակը :

« Վերջին սեպտ. 18ին, Պ. Թիւր
Յալը, փոխ-նախագահ ազգային
պաշտպանութեան կառավարութեան
եւ պաշտօնայ արտաքին գործոց, Ֆե
րիէր երթալով հաշտութիւն խնդրեց
Բրուսիոյ թագաւորէն : Ամէն մարդ
գիտէ թէ ի՞նչ ամբարձրատա կերպիւ
խօսուեցաւ անոր հետ : Յետոյ չէզը
տեղութիւնները միջնորդելով հասկը
ցուցին թէ հաշտութեան հասնելու մի
ակ ճանքան զինուորաւոր մ'էր : Պիս
մարը կոմսը նախ հաճ եւ հաւանցու
ցոց ինքզինք, եւ բանակցութիւններ
բացուեցան ի վերջոյ, Պ. Թիւրը յան
ձըն առաւ հոն երթալ եւ այս հիման
վրայ խօսակցել : Խմայք թէ Բրու
սիա ի՞նչ ծոյրեալ մերժմամբ պատաս
խանց անոր :

« Պէտք ճանչել ասկայն թէ Գաղ
ղիական երկու լրագր գեւականներն
ալ ամենէն յարմարագոյններն էին Բր
ուսիոյ բանակակերպներին վտանհու
թիւն ազդելու եւ յաջող վախճանի
մը հասնելու այն տխուր եւ փափուկ
պաշտօնը, որոյ պատասխանատու
թիւնն ազնուարար ստանձներ էին :
Իրենց անկեղծ խաղաղասիրութիւնը
կասկածելի չէր, եւ Պ. Պիսմարք քաջ
գիտէր որ համայն Գաղղիա երաշխա
ւոր էր անոնց խօսքին : Այսու ամե
նայիս երկուքն ալ ձեռնառնայն եղան
եւ պատերազմին չարաչաքը ընթաց
քը չկրցաւ դադրել :

« Ինչ կուզէ ուրեմն Բրուսիա : Այն
վեհասերը որոյ հետ միայն պատե
րազմ ունենալու յայտարարութիւն ը
րած էր, իր կառավարութեան հետ
ի միասին կործանեցաւ : պատերազմի
տարած զինուորական բանակը ջըն
չուեցաւ : հիմա Գաղղիոյ մէջ զինեալ

քաղաքացիք միայն կան, որոց գէտ
պատերազմ չընելու յայտարարութիւն
ըրած էր Կիյով թագաւորը, եւ կա
ռավարութիւն մը կայ, որոյ գլուխը
կեցողներն իրենց ամենայն զօրու
թեամբ գէտ կեցած էին այն ձախող
ձեռնարկութեան, որ մեր հայրենաց
հոյն աւերածով պիտի ծածկէր :

« Ինչպէս հաւատալու ենք չըր
մարիտ է որ մեր թշնամիներն ստու
գիւ մեզ բնաջնկել կուզեն : Բրուսիա
հիմա իր աւելե Գաղղիացին զատ ու
րիշ բան չունի : Ըսել է թէ նոյն իսկ
Գաղղիոյ գէտ իր գոյութիւնը պաշա
պանելու համար զինեալ ազգին գէտ
հրատարակած է Բրուսիա այս մարդ
ւղին վ պատերազմը, որ յառաջ կը տանի
իբրեւ սպառնալիք աշխարհի ընդգէտ
արգարութեան, իրաւանց եւ քաղա
քակրթութեան :

« Յանուն այս արդի երեք մեծ
սկզբանց՝ որ նախատարար կը բռնա
բարոսին մեք շէնքն ինքն ինքն
խղճին կը բողոքենք, վտան ըլլալով
որ այսչափ դժբաղդութեանց մէջ իսկ
մեր անպարտգրելի պարտականու
թիւնն է միջադէպին բարոյականն
անվթար պահել :

« Արդ, երբոր պատերազմի մը նը
պատկը ձեռք բերուած է, երբոր
Աստուած անյուսալի յաջողութիւն
ներ տուաւ ձեզ, երբոր ձեր թշնա
մայն զօրարանակները ջնջեցիք, եր
բոր ձեր թշնամին ալ կործանեցաւ,
արգարութիւն է պատերազմը շարու
նակել այս միակ նպատակու որ հիմ
նայտակ քանդէք կամ կրակով ու
տրով անձնատուր ըլլալու հարկադ
րէք մեծ մայրաքաղաք մը, որ ի է
արուեստից, դիւտութեանց եւ ճար
տարութեանց հարստութիւններով :

« Կայ իրաւունք մը որ ժողովրդ
եան մը ներք ուրիշ ժողովրդք մը
չարդել եւ զայն բնաջնկել ընել : Այս
պիսի նպատակի մը ետեւէ ըլլալ վայ
րենական գործ մ'է, որ բարբարոսաց
արչաւանքներու ժամանակին կը վե
րադարձնէ մեզ :

« Քաղաքակրթութիւնը բողոքովին
մէկդի թողուած չէ, երբոր պատե
րազմի հարկը պատճառ բռնելով, քա
ղաքացոց անձնական սեփականու
թիւնները վերջին աստիճան անգութ
պարագաներով կայրեն, կաւերեն, կը
կողպանեն :

« Պէտք է որ այս գործերն իմաց
ւին :

« Մեք դիտենք յաղթութեան հե
տեւանքներն եւ ռազմադիտական
այսպիսի ընդարձակ գործողութեանց
յառաջ բերած հարկերը, ջնք պըն
դեր սարկի եւ պաշարի տարապայման
պահանջները, ինչեւ նաեւ այն տեսակ
մը զինուորական վտանաշահութեանց
վրայ, որով ժողովրդոց կարողութիւնն
աւելին կը պահանջուի իրենցմէ : Եւրո
պիոյ կը թողուր գաւառ թէ այս չա

փաղանցութիւններն ինչ աստիճան մե
ղապարտ եղած են : Բայց քաղաքներն
ու գիւղերն այսպէս ճմլելը բաւական
չհամարելով, քաղաքացոց անձնական
ստացուածքն ալ աւար առին :

« Ընտանիքներն իրենց բնակարան
ները կոխուած տեսնել եւ ամենա
խիտ պահանջմանց ենթարկուել է
տեւ : Իրենց արծաթեղէններն ու գո
հարեղէն զարդերն ալ ապու հար
կադրեցան : Ինչ ծանրագին բան որ
կար յախտակուեցաւ թշնամիէն եւ
կը պարկերուն ու սայրուն մէջ լըց
ւեցաւ : Տուններէն վերցուած կամ խա
նութիւններէն գողցուած հանդերձեղէնք,
եւ ուրիշ ամեն տեսակ նիւթեր եւ մեծ
ու փոքր ժամացոյցի գանձեցան մեր
ձեռքն ինկած գերկներուն քով : Մին
չեւ անգամ բռնի ստակ կորցած են
մասնաւոր անձերէ : Ազարակատէրնեք
կան, որք իրենց ազարակի տան մէջ
բռնուելով անձնական 80000 ֆրանք
բռնուեցան : Բարձրագոյն աստիճան
կան : Բերիչի մը կնոջը չալերը, մնչ
տակները, ազնուները եւ մտաքա
նայ շրջազգեստները գողցուեցան : Ա
մեն տեղ մտուանները պարպուեցան,
գինիները շիշերով պարկերու մէջ ծը
րարուեցան, եւ կառքերու մէջ դրուե
լով տարուեցան : Բերիչ տեղեր ալ,
թշնամայն գէտ ենթելով յանցաւոր
համարուած քաղաքացոյ մը պա
տիճն ամբողջ քաղաքին կրել տա
լու համար, բարձրաստիճան պաշտո
նակները աւարտութիւն եւ հողեհ
հրամայեցին, եւ այս վայրենի գործը
կատարելու համար իրենց զօրաց ա
նողքը կարգապահութիւնն ու հնարան
գութիւնը չարաչար գործածեցին : Ո՞ր
տուն որ ազատ հրացանաւոր մը պա
հած կամ մտուցած է, հոյ ճարակ
կըլլայ : Մեզականութեան համար այս
պէս :

« Մարդ կային կեանքն ալ ասկեց
ուելի յարգուած չէ : Այնպիսի ժա
մանակ մը՝ ուր բոլոր ազգն ի գէն կոչ
ուած է, ոչ միայն թշնամայն գէտ
ղէնք առնող գեղացիներն անխնայ
հրացանի բռնուեցան, այլ եւ վա
ւերացեալ համադրեալ հազնոց եւ
յանձնարարեալ պաշտօն ունեցող զօ
րականներ, իրենց անձնական գոր
ծին համար իսկ Բրուսիացոց զիծե
րն անցնելու փորձ ընողները մահուան
գատապարտեցան :

« Ահաբեութիւնը պատերազմի մի
ջոց մ'եղաւ : Ժողովուրդները սարսափա
հար ընելով անոնց հայրենասիրական
եռանդն անդամալուծել ուղիցին :
Եւ այս հաշտով Բրուսիացոց զօրու
վարները պատմութեան մէջ նմանը
չտեսնուած միջոցի մը դիմեցին, այն
է բոց քաղաքները ռմակակոծել :

« Քաղաքն մը վրայ պայթուցիկ
եւ հրէնկէց ռումբեր արձակելու գոր
ծը ծայրագոյն եւ ճշգիւ որոշուած
արարողաներու մէջ միայն կրնար օրի

նաւոր համարուել : Բայց այն պարա
դաներուն մէջ անգամ ասիորութիւն
էր միշտ կանխաւ իմացնել բնակչաց
եւ մինչեւ այսօր երբէք մէկուն մտ
քէն անցած չէր որ այս արհուրելի
պատերազմական միջոցն յահարկու
թեան համար կրնար գործածուիլ :
Տուններ հրդեհել, հեռուէն ծերերն
ու կանայքը ջարդել, եւ քաղաքը
պաշտպանողներն իրենց ընտանեաց
կենօքը հարուածել, մարդկութեան
ամենախորին դժբաղմանց մէջ զանոնք
զարնել, որպէս զի դան յետոյ խո
նարհին յաղթողն առջեւ եւ իրենց
քաղաքը դրաւ երկ նախատիքը իրենց
րեն, այնպիսի հաշտեալ բռնութեան
նորութիւն մ'է, որ խոչտանգանաց
կը հասնի :

« Բայց աւելի հեռուն դնացին,
եւ այս անգթութիւններն անուն չու
նեցող իմաստակութեամբ զէնք մ'ըրկն
կրենց : Համարձակեցան ըսել թէ
ենքմեք
մեր քաղաք կը համարուի, եւ որով
հետեւ զայն կը ռմակակոծեն, այնու
հետեւ իրաւունք կուենան յարձակ
մամբ առնուած բերդի մը պէս անոր
հետ վարուելու : Տուններուն դռներն
եւ փայտէ մասերը Բեթլորի կողով ու
ռոգելէ ետեւ կը բռնկուեն :

« Եթէ քաղաքն աւարտութեան
չմատնեն, շտորճ մ'է, որուն փոխարէն
պէտք է որ ամեն պահանջուածը վը
ճարեն : Մինչեւ անգամ երբոր բայ քա
ղաք մ'ինքզինք չարաչարաներ, ռմա
կոծութեան դրութիւնը կը գործած
ւի՝ առանց կանխաւ բացատրելու թէ
ինքզինք պաշտպանած եւ յարձակ
մամբ առնուած քաղաքի մը պէս վար
ւելու միջոցն է այս :

« Այս բարբարոսական օրինա
դիրքն ամբողջացնելու համար՝ պա
տանդի գործածութիւնը վերահաս
տատել կը մնալ Բրուսիա զայն ալ ը
րաւ : Ամեն տեղ անուղղակի պատաս
խանատուութեան դրութիւն մը գոր
ծադրեց, որ այնչափ անօրէն կ'գործոց
մէջ մեր գէտ բռնած վարմունքին իր
բեւ ամենէն յատկանիշ կարագիրը պի
տի մնայ : Իր փոխաբարութեանց անեղ
կեւանութիւնն եւ իր բանակատեղի
ներուն անգործութիւնն ապահովելու
համար, իր զինուորներուն կամ փո
խադրութիւններուն տրուած որ եւ է
ինքնաբերկրին դիւաւոր բնակչներէն
մէկուն բանտարկութեամբը, աքսոր
վըն եւ մինչեւ իսկ մահուամբը պատ
ժելու հարաքը երեւակայեց : Տիճոնի
կրէյի եւ վեղուչի դիւաւոր բնակիչ
ներէն քառասուն հոգի պատանգ տա
րաւ՝ պատճառ բռնելով թէ մեք պա
տերազմի օրինաց համաձայն դերի բըռ
նուած քառասուն նուազեաց ա
զատութիւն չենք շտորճա՞ծ :

« Բայց այս սպանակները, որ
չափ եւ բերտ խստութեամբ կը գոր
ծադրուէին, դռնէ կըրողներուն աչք

ժամապատուութիւնն անարատ կը թողուն : Բայց բրտակոյ պահուած է եղեր հարստահարութեան հետ նախատինք ալ լծորդել : Տարաբար դերացիներ բռնութեամբ սարակելով եւ մահուան սպանակներ վար դրուելով, թշնամեաց պատեհչներն ամբաստանու եւ իրենց հայրենաց պաշտպաններուն դէմ աշխատելու դործածուեցան : Օրինաց պաշտօնակներ , որոց ալ զարդ հասակն ամենէն կարծր սրբաներու պատկառանք կազմէր , երկաթուղեաց մեքենայներուն վրայ դըրուեցան , օդին ամեն խտտութեանց եւ դիմաւորաց թշնամեանքներուն ներկայացան : Եկեղեցեաց սրբակոյրները պղծեցան եւ նիւթապէս ապականուեցան : Քահանայք ծնծուեցան , կանայք չարաբուեցան , եւ երանի եթէ աւերի անագորուն չարիքներ չկրնային :

« Եր թուի թէ այս ստիճանէն անդին , մինչեւ հիմա գեղեցիկ անուամբ իրաւունք աղօթաց կուտամ օրինադրքին մէջ չմտայ յորում մը , որ նախապատար բռնաբարութեամբ չըլլայ բրտակոյնէն : Գործերն երբէք այս աստիճան սուտ հանած են խօսքերը :

« Այսպէս են իրողութիւնները : Ասոնց պատասխանատուութիւնը բոլոր բովանդակ բրտակոյ կառավարութեան վրայ կիցայ : Այս իրողութիւնները զրգուող պատճառ մը չկայ , եւ ասոնց ոչ մէկն այն անկարգ անկանոն ըլլանութեանց դրոշմն ունի , զորս կը դործեն երբեմն պատերազմի մէջ դըրանուող զորականք : Պէտք է լաւ դիտողութի որ ասոնք խորհուած դրտութեան մ'արդիւնք են , զորս մանկամայիլ թական ճշգրտութեամբ 'ի դործ կը դնեն բրտակոյ զորավարները : Այն բռնական ձեւերակալութիւններն ու արդիւնքները բանակակեղանէն հըրաւորացնելու օրնուամբ արտադրուած զոյն պահանջները կանխաւ որոշուած ու հրամայուած են : այն պաղ արեամբ բորբոքուած հրեհներուն համար քիմիական բաղադրութիւններն յատկապէս խնամով բերուած են : Բնաւի ամեն բան ուղուած եւ կանխաւ մտածուած է : Այս է այն ստիակի իրողութեանց յատուկ դրոշմը , որով այս պատերազմը նախատինք մ'է մեր դարուն :

« Բրտակոյ ոչ միայն մտղակութեան ամենէն սուր օրէնքներն տունակոյ ըլլաւ , այլ եւ իր հանգիստ որ խտտմունքը դրժեց : Պատիւ կը համարէր իրեն զինեալ ժողովուրդ մ'ազդային պատերազմի մը ստանիլ : Քաղաքակրթեալ աշխարհը վկայ կը բռններ իր արդար իրաւանց իսկ հիմա մարդավիշ պատերազմի մը կառավարողէ իր զորքերը , որք աւարտուած չհրտակներու փոխաւ ընդ մեր Սրբի քաղաքակրթութեան տեղին արհեստը կառավարող զորքերու օգուտը միայն քաղած է : Եւ իրեն հետեւանք այս պատերազմին , փարիզի հոյակապ շէնքերուն , յիշատակարաններուն , դանձերուն շնորհ կը ծանուցանէ Եւրոպոյի եւ այն ընդարձակ կողմաւոր , որուն երեք ամիս է վեր հրաւիրած է Գերմանիա :

« Ահա , սարուն , այս կուզեմ որ դիտանք : Մեր այս իրողութիւններն անհրեքելի քննութիւններ են եւ կը յայտնենք , եթէ օրինակներ ցոյց տալ պէտք ըլլայ , պակաս չեն մեր քով , եւ կրնաք այս շրջաբերակներս հետ դրուած վաւերական գրութիւններէն դատել : Այս իրողութիւններն այդ տեղի կառավարութեան անգամաց դատողութեանը ներկայացուցէք : Այդ դատողութիւնները միակ աւանդ ստանալու չեն , այլ կրնաք ամենուն ալ ազատարար ներկայացնել : Օղտակար է , որ այսպիսի դործեր կատարուած ժամանակ , իրաւաբանի ու ք

կարենայ իր վարման պատասխանատուութիւնն առնուլ թէ կառավարութիւնները , որ պիտի դործեն , եւ թէ ժողովուրդները , որ այս իրողութեանց վրայ իրենց կառավարութեանց ցատուներ պիտի հրաւիրեն :

« Գերմանեցէք . . . »

Յիշուց արդեւն զորոց
« ՏՕՏՕՏՕՏՕՏ »

Վէրայլէն դրուած նամակները կուտան թէ բրտակոյ թագաւորը վերադառնալ չուրը պարտած ժամանակ Պալիէրացի վիմուտը մը հրազէն պարպեր է վրան , բայց դնտակը չէ հանդիպեր :

« Բըրտոգործն խնայ բռնուեր է :

Թայմը լրագիրն հետեւեալ հետաքրքրաշարժ ըլլալ կուտայ .

« Խորհրդարար կը հաւատան թէ Պետերը կ'ունենայ ներկայ վիճակին դրժարութիւններէն ազատելու համար անկեալ Նարոյնի կայսեր հետ նորէն բանակցութեան մտնելով , խաղաղական դաշնագրութեան մը պայմաններն անոր հետ որոշելու թերեւս իսկ կրնաք է :

« Ամբարտախի Հանապետաւոր լրագիրն ալ հետեւեալ կերպով կը հաստատէ այս լրը :

« Բրտակոյ թագաւորին եւ Նարոյնի մէջ դաշնագրութեան պայմանները դրժեց որոշուած են , բայց դեռ չեն կրնում : Եւ Եթէ կայսրուհին վիճակէն հոս դաշնագրութիւնն ստորագրելու : Արդէն կը բանակցութիւնները պաշտօնապէս ընդունած է :

Արդէն ծանուցած ենք թէ փարիզի մէջ անհրաժեշտ է մնան մնա ալ սուտակ սկսեր են :

Փառիս — Գերմանիա լրագիրը Միշոյ քառասունը մակագրով հետեւեալ հետաքրքրաշարժ տեղեկութիւնը կուտայ .

« Փարիզի մէջ այս օրերս մկան առտուութիւնն տարութեանը վրայ :

« Եթէ , կրնէ , մեր թշնամիները կարգան այս առգերը սրջակ ուրակ պիտի ըլլան եւ ձեռու բռնի շինեն , կարծելով թէ մեր այնչափ նեղը մտած ենք պարէնի կողմէն , որ այս փորձիկ կենդանիներն առնու հարկին մէջ կը դառնանք :

« Շատ պիտի սխալին :

« Չեն դիտար թէ փարիզի մէջ ամեն բան նորաձեւութեան (մտա) խնդիր մ'է , եւ շատ պիտի զարմանան եթէ իմանան որ մեզ ուսողներն սղքաանքը չեն այլ հարուստները :

« Փարիզի համարաւոր խահագործներէն մէկը մկան միտէ ամենահամեղ կերակուր մը շինելու համարը պտած է , զոր Շամբանեայի վիճակը եւ ուրիշ համեմեներով կը պատարտէ :

« Ազգայնէն անշափ շատ են , որ խահագործը վերար հասնել Մէլի խօսքով , վերջին նորութիւնը (մտա) մեզ առնել է փարիզի մէջ :

« Միտնաց քառասունը քաղաքապետական պաշտպան առնու է : Ինչո՞ւ արդեւք այն հրապարակն ընտրուած է : Գարունիք մ'է :

« Ահաւասիկ այս կարեւոր տպւանքին առտուութի պարագաները : »

« Մուկերը մեծ վանդակի մը մէջ փակուած են : Գնալիս իր հանձնները ցոյց կուտայ վաճառողին , նա ալ վաքրիկ դաւադանով մ'այն մուկը կ'ամուկերը մեծ վանդակէն փոքր վանդակէ մը մէջ կ'անցնեն , շուն մը կը մօկը դուրս մը փոքր վանդակին , եւ մուկը կը բռնէ մեզկը կողմէն ախանախար կը կտարտէ եւ գնողին սարին ստակը կը դնէ :

« Մէկ մուկին դէնք 60 ամիս լի է (3 զրուշ) : Շիտակը խօսելով դէշ դէն չէ :

« Եթէ փարիզի մուկէն դանիւրը բարտովն մէկը դնելով ուտելու վարժուին , առ նուազն 15 աւար թարմ միս կ'ունենանք . . . մկան :

« Փարիզի մէջ քան միլիոնէն աւելի մուկ կը դառնուի : »

ՎԵՐՉԻՆ ԼՈՒՐՆԵՐ

Գարուհիս
Պօրտո 17 դեկտ.

Պարպաքի զորապետին բանակն ամեն կողմանէ դերադանց վիճակի մէջ է .

4000 Արդացի Արդանի փախչելով աղօթային պաշտպանութեան մասնակցի Վրալու կը դիմեն : Լորէնէն ալ կ'ամուտներ կ'սկսին հասնել :

Կառավարութիւնն Մթնապարիկի եւ Մէլի անձնատուութեան պարագաներուն վրայ քննութիւն հըրամայցի :

Գաղղիացիք դեկտ. 12ին դիշը Պրտն պարպեցին :

Բրտակոյ լրագիրը 12ին վրայ քաղաք երեւոյթ ունին , որոչն զի բարձունքներէն թուր հասնին :

Գեկտ. 13ին դիշը 5000 Գերմանական զորք Մօնրիշարի առջեւ դաջին բանակեցան :

Մարտիս 18 դեկտ.

Բրտակոյ լրագիրը 22 Եւրպաներէն մեկնեցան :

Մանուտը տեղեկութիւնը եւ միշեւ իսկ Բրտակոյ լրագիրներն նպատակ ունին լօսելու Գաղղիական բանակին :

Պօրտո 21 դեկտ.

Պաշտօնական ծանուցում մը հիմնովին սուտ կը հանէ փարիզի վտարմունքն մէջ անկարգութիւններ պատահած եւ դարձեալ իր իրողութիւնը ի դործ դրուած ըլլալուն լուրը բոլոր երկրան այս է որ Ֆրոնքիս պատերազմական ատենին մը դատողութեան յանձնուեր է զինուորական հըրամանատարութիւն յախտակելուն համար : Փարիզի մէջ բնու անկարգութեան նշան մը չկայ :

Շանդի զորապետը Ման հատա :

Պ. Կամպէթթա Պարմէն մեկնեցաւ : Լիոն երթալու եւ հոն կ'ազնուած բանակն աչքէ անցունելու համար :

Երեկ Լիոնի մէջ խումբ մը մարդիկ աղօթային պահապան վիմուտաց հաղարապետ մը բռնեցին հրացանէ անցուցին : Գաղաքը ստակով զգացած ու զայրացած է , բայց հանդարտ է :

Մարտիս 19 դեկտ.

Երեւոյթականայ ժողովին մէջ ստակի վիճաբանութիւն բացուեցաւ ժողովին ըրած յայտարարութեան , (Սոսթի դուքան Մարտիս թագաւոր հըրամատարակելուն) եւ Տօն Ռօպլէտօր ըրած առաջարկութեան վրայ որ դանձուն ելեւմուտքն ազատարար դործածելու առժամանակեայ իշխանութիւն տալ կողմէ կառավարութեան : Բուէի առաջարկութիւնն ընդունուելով , ընդդիմացիկ անդամները մեկնեցան խորհրդարանին , եւ Յիկիբէս երեսփոխանն այս առաջարկութիւնը պետական հարուած անուանելով ըտու թէ Մարտիս երկիրն Աօթի դուքան իրեն թագաւոր չուրէր վիճաբանութիւնը վտար պիտի շարունակէ :

Մարտիս 22 դեկտ.

Թայմը լրագիրը կրտէ թէ Գերմանիոյ մէջ Լանտթալու կողմէ երկրորդ կարգի աղօթային պահապան դիմաւորները զրոյակի ներքեւ կը կուտին , եւ թէ հարուային Գերմանացոյ մէջ վճատութիւն ինկած է : Պալիէրացիք պատերազմի զրկւած զօ

րաց երեք չորրորդը կորուսած են :

Փարիզի մտաւայ Մօն վալերիէն բերդին առջեւ Գաղղիացիք նոր դըրեակ մը կը շինեն , որ պիտի կրնայ վէրսայլը ռմբակածել , եւ ճամբուն հրամայել :

Պօրտո 22 դեկտ.

Թշնամին Թուր մտաւ , որոյ բնակիչներէն ոմանք ընդդիմութիւն ընելով հրացանի հարուածներ վտանակուեցան եւ քանի մը մարդ մեռան :

Բրտակոյ
Պէլլին 20 դեկտ.

Պաշտօնական — Վէրայլ զորապետը դեկտ. 18ին Նիւի եւ Բէմի մօտ թշնամեայ վրայ քալեց : Իրիկուր Նիւի առտուեցաւ 600 դերկովի եւ 19ին թշնամին դէպ 'ի հիւսիս եւ արեւմուտք հաղածուեցաւ : Պատէնի կիսով իշխանն եւ կիւրմ զորապետը թերեւապէս վերադարձան , 10 ըր զօրաբանակը միշեւ Լիւրիկէն անդին շարունակեց հաղածուը , եւ ետ մը նոցա թշնամիներ եւ դրօշակ մը բռնուեցան : Մեր ուրիշ զորապետները ալ 16ին Բիւլէի եւ Պօնթանի քով 16000 Գաղղիացոյ հետ կուտ ըլլանուեցան , եւ դանտը հիւսիս կը հաղածեն դէպ 'ի Մանու : Չարի թեւի դունդերը 19ին Շաթօ — Ռեօի վրայ կը քալէին :

Պէլլին 21 դեկտ.

Փրեքտօնտան Բրոլէնիակ կէս պաշտօնական թերթը կրտէ թէ շատ նշաններ կրնայ մակարկուել թէ փարիզի բերդերուն կանանտարապէս ռմբակածութիւնը պիտի սկսի երրորդ փարիզ արդէն նշանակուած պայմանագրով մը մէջ անձնատուը չըլլայ :

Վէրայլ 21 դեկտ.

Պաշտօնական — Գեկտ. 20 — 21ին Երեւոյթ երկրորդ աստիճակ կրտէ ետեւ , շին տաւ ստուն փարիզի պահապան զորքերէն երեք բաժնի մը պահապան զորայ եւ 12 ըր բանակին ամբութիւններուն վրայ քալցին , բայց քանի մը ժամ կուտէ ետեւ ետ քըշուեցան , Մեր կողմաւոր մեծ չէ :

Գեկտ. 20ին Վիլիս Բոճ զորապետը 6000 շարժուն պահապան վիմուտը հանդերձ թշնամիներով ու ձիաւորներով ետ քչեց Մօնէն ու դէպ 'ի Թուր փախայ : Կօճ զորապետն ալ Լանկի մօտ չորս բանակեղաններու մէջ թշնամին կ'սկսէր դէպ 'ի հիւսիս հաղածուը եւ 50 դերկուտաւ :

Լանարա 22 դեկտ.

Թայմը լրագիրն անկողողական հըրուէր մը կրտէ Գաղղիոյ եւ Բրտակոյ որպէս զի նոր արեւահեղութիւնէ ետ կենան , եւ կառավարիչ որ Բրտակոյ կը պայմաններն խնայեն : Աւարիս պայտրաս է Գաղղիոյ կառավարութիւնն 'ի հաղտութիւն յորդորելու եւ թէ նոյն Լանար Պէրիէն մէջ ալ ըլլայ :

Փարիզի առջեւ պաշարման թշնամիները կաւելան :

Սպանիոյ հին դահաժառանգ Տօն Քարոս' Աօթի դըքին ընտրութեան դէմ կը բողոքէ :

Լանարա 22 դեկտ.

Լիւքսեմպուրգի ժողովուրդն ուղերձ մ'աւարտեց Մեծ Գուքին ուղղելու , ազաչելով որ երկիրն ազատ է եւ չիժողու որ առտուց անոր ազատ կամքին անօրէնութիւն մ'ըլլայ անոր համար : Այս ուղերձը քանի մ'աւար մէջ 43773 ստորագրութեամբ ծածկուեցաւ :

Խորհրդարանն ալ յայտարարութիւն մը քուեալեց , ծանուցանելու համար թէ իսկա դառն ցու զգացել էր Պետարքի ծանուցարդէն , եւ Լիւքսեմպուրգի Մեծ Գուքին հետ սկսով կարգած ըլլալը կը հաստատէ :

Խորհրդարանն ալ յայտարարութիւն մը քուեալեց , ծանուցանելու համար թէ իսկա դառն ցու զգացել էր Պետարքի ծանուցարդէն , եւ Լիւքսեմպուրգի Մեծ Գուքին հետ սկսով կարգած ըլլալը կը հաստատէ :

Խորհրդարանն ալ յայտարարութիւն մը քուեալեց , ծանուցանելու համար թէ իսկա դառն ցու զգացել էր Պետարքի ծանուցարդէն , եւ Լիւքսեմպուրգի Մեծ Գուքին հետ սկսով կարգած ըլլալը կը հաստատէ :

Խորհրդարանն ալ յայտարարութիւն մը քուեալեց , ծանուցանելու համար թէ իսկա դառն ցու զգացել էր Պետարքի ծանուցարդէն , եւ Լիւքսեմպուրգի Մեծ Գուքին հետ սկսով կարգած ըլլալը կը հաստատէ :

